

WET VERPLICHTE GGZ

Familie heeft bij verplichte zorg

De mogelijkheid om verplichte zorg te vermijden. Dat vindt **Ypsilon**directeur **Bert Stavenuiter** eigenlijk de grootste winst van de nieuwe Wet verplichte ggz (Wvvgz). Maar de rechtspositie van familie en patiënt is op meer punten verbeterd. Die belangrijke verbeteringen sneeuwen onder door de media-aandacht voor ‘het bureaucratische monster’.

De **Wet verplichte ggz** (Wvvgz) is op 1 januari ingegaan als vervanger van de Wet BOPZ en regelt gedwongen zorg.

MIND en **Ypsilon** hebben zich sterk gemaakt voor de nieuwe wet. Die ziet er op papier goed uit, maar het is de praktijk die telt. Daarom houden we vinger aan de pols over hoe de wet in de praktijk werkt voor cliënten en naasten, zodat we belangrijke signalen kunnen doorgeven aan de wetgever en aan de uitvoerders van de wet, zoals de ggz en justitie.

Meld uw ervaringen via: <https://mindplatform.nl/nieuws/heb-je-ervaring-met-de-wvvgz-laet-het-ons-weten>

Stavenuiter: ‘Voor familie is het belangrijkste dat zij een stem hebben gekregen bij verplichte zorg.

Stel, je maakt je zorgen over je zoon. Je denkt: het gaat écht niet goed met hem. De meeste mensen bellen dan de politie, maar die is er helemaal niet voor dit soort gevallen.

Door deze nieuwe wet heeft iedere gemeente nu een Meldpunt Wvvgz. Deze meldpunten worden bemand door psychiatisch geschoolde medewerkers die een inschatting maken of verplichte zorg nodig is. Als zo’n melding komt van een direct familielid, dan moeten zij het serieus nemen. Zelfs als het vermoeden bestaat dat er geen reden toe is. De wet schrijft voor dat zij verplicht zijn de melding door te zetten naar de officier van justitie.’

Het Openbaar Ministerie kan onvoldoende gronden zien voor het opleggen van verplichte zorg via de rechter. In dat geval kun je als familie vragen er nog eens naar te kijken en nieuwe argumenten aandragen. ‘Dan is de officier van justitie verplicht er nóg een keer naar te kijken.’

Anoniem

Familie mag anoniem naar het meldpunt stappen als zij bang is dat de relatie met haar dierbare op het spel komt te staan. ‘Naam en adres worden altijd genoteerd

om naderhand aan jou een terugkoppeling te geven. Dat doen ze niet bij een willekeurige buurman. Je gegevens komen niet in het dossier dat naar de rechtbank wordt gestuurd.’

In de wet is de rechtspositie van familie ook verankerd door het toekennen van een juridische status aan de functie van familievertrouwenspersoon. ‘Voor die tijd kon een ggz-instelling deze functie als bezuinigingspost schrappen. Nu heeft hij een rol in het ondersteunen van familie en opereert hij onder de vlag van de Landelijke Stichting Familievertrouwenspersonen.’

Terug naar de kritische artikelen over de Wet verplichte zorg ggz die de afgelopen maanden in de media verschenen.

Ingegooide ramen

Stavenuiter: ‘Een deel van de bureaucratische chaos komt omdat er nog steeds geen goede informatie-uitwisseling plaatsvindt tussen partijen. Onder de oude wet BOPZ kon het zo zijn dat een ggz-instelling niet wist dat een patiënt al verschillende keren voorkwam in het politiesysteem, bijvoorbeeld vanwege het ingooien van ramen. De nieuwe wet zou zorgen voor een systeem waarin informatie van alle partijen zoals politie, ggz, woningbouw, Openbaar

een stem

Ministerie, Rechterlijke Macht, advocatuur aan elkaar gekoppeld zou worden. Zij krijgen dan alleen die informatie te zien die voor hen van belang is.'

Technisch ingewikkelde operatie

Het is niet gelukt om de invoering van een nieuw geïntegreerd informatiesysteem gelijk te laten lopen met de nieuwe wet, namelijk per 1 januari van dit jaar. Technisch gezien een ingewikkelde operatie waarvoor al veel eerder voorbereidingen getroffen hadden moeten worden. Bovendien hebben de meeste ggz-instellingen verschillende systemen.

'Er wordt dus nog steeds houtjetouwtje gewerkt waardoor de ggz vastloopt omdat partijen geen zin in de wet hadden en daardoor te laat zijn gestart. Om dan een maand voordat de Wvggz van kracht wordt te gaan roepen dat je meer psychiaters nodig hebt, heeft dan geen enkele zin.'

Achter de schermen wordt nu met man en macht gewerkt aan het nieuwe informatiesysteem.

Onder de BOPZ trok familie meestal aan de bel voor een gedwongen opname. Als de psychiater er achter stond, moest hij op papier onderbouwen waarom hij dat nodig achtte. In het andere geval hoefde hij echter niets in te vullen.

Stavenuiter: 'Dat is in de nieuwe wet veel beter geregeld. Want als familie wil je toch weten welke argumenten er zijn om een gedwongen opname af te wijzen? De psychiater moet nu altijd verantwoording afleggen over zijn besluitvorming, ook als hij verplichte zorg niet nodig vindt. En ja: de consequentie is dus dat je meer formulieren moet invullen. Maar om dat als bureaucratisch te ervaren...'

Plan van aanpak

'De kern van de wet is juist het vermijden van verplichte zorg,' benadrukt Stavenuiter. 'Daarvoor is een eigen plan van aanpak een belangrijk middel dat ingezet kan worden. Hierin legt de patiënt vast wat er moet gebeuren om te voorkomen dat hij opnieuw door het ijs zakt. Denk bijvoorbeeld aan het innemen van de op hem afgestelde dosis medicijnen of het laten controleren op drugsgebruik.'

Onderzoeken wijzen uit dat gedwongen opnames trauma's opleveren omdat er nooit naar patiënten werd geluisterd en over hun hoofden heen werd beslist. 'Nu hebben we dus het eigen plan van aanpak als alternatief. Je laat de patiënt meepraten over hoe hij vindt dat de zorg eruit moet zien. Als je mensen de mogelijkheid geeft om mee te sturen, ben ik ervan overtuigd dat zij er beter uitkomen.'

LEES VERDER →

Een psychiater hoefde zich vroeger nooit te verantwoorden als hij een gedwongen opname niet nodig achtte

SANNAZ PHOTOGRAPHY

Familie wordt serieuzer genomen dan een willekeurige buitenstaander

→ VERVOLG

De wet schrijft voor dat ook 'de voor de continuïteit van zorg essentiële naaste' meepraat over de behandeling. Het plan van aanpak moet binnen drie dagen klaar zijn. Vaak lukt dat niet, bijvoorbeeld omdat iemand nog middenin een psychose zit.

'In twee regio's is hiermee proefgedraaid. Het bleek ingewikkeld. Maar wat nou als iemand na enige tijd een beetje met z'n voeten op aarde is beland en dan opnieuw de vraag krijgt voorgelegd om een eigen plan te maken zodat hij sneller van verplichte zorg af is? Dan zou het zomaar kunnen dat hij er wél voor wil gaan.'

Voorwaarden voor herstel

Wanneer de patiënt na een gedwongen opname met ontslag ging, was de instelling onder de BOPZ verplicht om contact op te nemen met familie of naasten. Er moest gecheckt worden of hij ergens kon wonen. Als dat niet het geval was, kon het

gebeuren dat hij een lijstje meekreeg met plekken voor daklozenopvang. Daarmee had de ggz-instelling aan haar inspanning voldaan. In de Wvvgz is dat veranderd.

Stavenuiter: 'Bij verplichte zorg neem je iemand zijn rechten af. Dan moet je er ook voor zorgen dat zijn leven erna zo goed mogelijk doorgaat. Dus als iemand huisvestingsproblemen of schulden heeft, dan trek je dat als hulpverlener naar je toe. De Wvvgz noemt dat maatschappelijke voorwaarden voor herstel. Hoe dat in de praktijk uitpakt, weten we nog niet. De wet is pas een halfjaar van kracht. Kort na de inwerkingtreding brak de coronacrisis los en daar zitten we nog middenin. Maar we gaan er wel op letten, want we hebben geen behoefte aan een papieren werkelijkheid. Of het echt gaat werken, weten we pas na enkele jaren.' In 2022 vindt een evaluatie van de wet plaats en zullen verbeteringen worden doorgevoerd.

Patiëntenvertrouwenspersoon

Een van de aanpassingen die naar voren zijn gehaald, is de rol van de patiëntenvertrouwenspersoon. 'De geneesheer-directeur moet aan de patiënt vragen of hij ermee instemt dat zijn gegevens worden doorgestuurd naar de patiëntenvertrouwenspersoon zodat die

hem kan ondersteunen,' zegt Stavenuiter. 'Het kan zijn dat de patiënt op dat moment het idee heeft dat iedereen tegen hem is en weigert. Het gevolg is dat hij er nooit mee in aanraking komt en er dus in zijn eentje voor komt te staan. Dit weeffoutje wordt al eerder gerepareerd.'

Winst voor familie

'Familie zit bij alle besprekingen over het zorgplan, dat regelmatig wordt geëvalueerd. Bij een eerste crisis kunnen zij contact opnemen met het meldpunt van de gemeente. Verder is er een familievertrouwenspersoon.

Maar *last but not least*: deze wet is beter voor de patiënt en daarmee ook goed voor diens familie. Hij heeft meer rechten gekregen, zoals bijvoorbeeld een schadevergoeding, maar bovenal kan hij verplichte zorg vermijden. Onder de BOPZ was de familie in eerste instantie vaak opgelucht over een gedwongen opname: eindelijk rust! Maar na verloop van tijd dachten ze: gebeurt er nog iets? Hij zit daar maar op zijn kamer. Hoelang gaat dat eigenlijk duren? De nieuwe wet gaat over behandeling en waar die moet plaatsvinden.

Eigenlijk zegt de familie hetzelfde als de patiënt: gedwongen opname is niet altijd bevorderlijk. Integendeel!

Geertje Paaij | yn@ypsilon.org

Toolkit Het is crisis thuis

Met vooruitziende blik begon Ypsilon in 2017 aan de toolkit 'Het is crisis thuis'. Om naasten voor te bereiden op wat komen ging. En nu is het zover. De wet is van kracht. De toolkit blijft actueel en gericht op u als naaste. Maak er gebruik van.

In de Wvvgz hebben naasten nadrukkelijk een rol. Zo kan dwangbehandeling ook thuis worden opgelegd. En kunnen naasten worden betrokken bij een plan van aanpak of zorgplan. U vindt er alles over in de 'tools' met handleiding, checklist, sociale kaart, ervaringen en praktische tips om zelf overeind te blijven.

De toolkit 'Het is crisis thuis' staat boordevol informatie: www.ypsilon.org/crisis